

HILDA
TIHLÄ
Leeni

NTAMO

Leeni

Näköispainos originaalista:
Weilin, Helsinki 1907.

ISBN 978-952-215-856-7

ULKOASU
Göran de Kopior

KANNEN KUVA
August Schuffert, *Hymyilevä vauva
makaamassa taljalla* (1900–1907),
Helsingin kaupunginmuseo

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand,
Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2022
www.ntamo.net

HILDA
TIHLÄ

Leeni

NTAMO
Helsinki
2022

I

I.

Oli pimeä, syksyinen ilta, tuuli riipi irti puiden kuivia oksia ja kellastuneita lehtiä, lunta ja räntää satoi.

Pieneen mökkiin, joka on kyläkunnan laidassa, sopivat hyvin tuulen puuskat ja sen nurkissa soi myrskyn surullinen sävel terävämmin ja vinhemmin, kuin muualla. Myrsky kiertää sen ympäri pyörteissä, raataa sammaltunutta kattoa, rysäyttelee, repii.

Mökissä oli kaksi vanhusta, aviopari.

Mies istuu pankolla, huojuttelee punniten jalkaansa ja katselee isoa, pahkulaista varvastaan. Vaimo rukin ääressä on heittänyt sikseen kehruun ja alkanut hankin tähystellä yhteen ja samaan paikkaan. Katossa riipuva lamppu heiluu säännöllisesti ja sen pieni tuikuttava liekki ponnistaa voimiaan valaistakseen harmaata huonetta huoneen harmaille asukkaille. —

Vaari kyllästyi varpaansa katselemiseen. Taskustaan kaivoi hän mustan visapääpiipun ja alkoi sitä laitella. Hän oli perinyt piipun isältään ja se jälleen isoisältä, joka oli mainio visapiippujen laittaja. Mutta siihen aikaan olikin vielä visoja, mitä nyt enään. —

Hän vaipuu jälleen ajatuksiinsa. Pieniä, kuivia haikuja kohoo ilmaan. Ne nousevat kattoon, muodostuvat ohueksi pilveksi ja haihtuvat. Kotiteoksen

tupakan haju sulaantuu savustuneiden seinien ja kiukaalla kuivavien puiden ja saappaiden tuoksuun.

Muori on unta estääkseen jälleen alkanut kehrätä. Taajaan ja tasaisesti suristen pyörii rukki, tottuneesti, suu lujasti yhteen supistettuna ohjaa muori lankaa kuontalosta rullalle.

— Onpa siellä ilma, vaari äännähti piippuaan koptistaen.

— Ho, hoo!

Muori työnsi rukiin syrjään. Emäntänsä äänen kuultuaan loikahti kiukaalta alas suuri, harmaa kissa ja alkoi karkeasti naukua.

— Tahtooko Mirri maitoa? Ai Mirriä, ai!

Maidosta puhuttaessa kissa hyppäsi nurkkahyllyn luo, missä punaseksi maalattu lypsinkiulu oli kumollaan. Muori pudisti tappurat pois sylistään, sytytti kynttilän lyhtyyn ja otti kiulun.

— Nyt mennään, Mirri.

Mutta ovea avatessa löi sisälle tuulta ja tuiskua.

— Ei Mirri saakaan tulla! Ulkona on kylmä, hui, kylmä!

Vaarikin vilkastui. Hän tavotti kissaa syliinsä. Muori hypähti ulos, ettei kissa vain pääsisi isäntänsä kankeista käsistä. —

Ulkona tuuli oli kasannut kosteaa lunta hyhmäksi teille. Purevana ja märkänä tunkeutui ilma vaatteisiin. Helmat kastuivat, kenkiin meni vettä. Vaivoin pysyi muori pystyssä. Navetan ovi oli kovissa telkeissä.

— Mustikkani, piikani, onko lehmälläni ikävä? Täällä tuulee ja pyryää. Minä annan Mustikka-rievuleni jumalanviljaa, ettei ruma pääse ytimiin.

Ei mustikka mitään tiennyt pahasta säästä. Pieni navetta oli kuuma ja tiivis, umpea ilma oli täynnä tuoreiden hakojen tuoksua.

— 'Täällä' on nurkan vakkasessa Mustikka-poloselle! Syö nyt, että aika kuluisi. Yö on pitkä ja pimiä, ho, hoo!

Muori toi jauhoja ja heiniä, kouhi lehmän alustan ja lypsi maidon.

— Kas niin. Vähä lähti poloseltani, mutta eihän se sinun syysi ole. Syksy vie maidon lehmäni utareista.

Hän telkesi oven ja kantoi olkilyhteitä eteen, ettei pieninkään ilman henki sisälle pääsisi.

— Vähän antoi Mustikka tänään maitoa, hän tupaan tultuaan sanoi, Mirri jäi jo ihan ilman! Voi Mirriä, voi!

— Älä usko sitä valehtelijaa, kyllä sillä aina Mirrin osa on, lohdutti vaari.

Pöydän alle kivikuppiin kaadettiin Mirrin osa. Kaapista otti muori pöydälle leipää ja suolavettä ja niin vanhukset alkoivat aterioida ryypäten vuoron jälkeen maitoa tuopista.

Hiljaista ja rauhallista oli Leena-muorin ja Erkki-vaarin elämä ollut omassa mökissä. Tapauksia sattui ylen harvoin, vaiheet eivät ollenkaan vaihdelleet. Kaiken hellyyden ja hoidon esineinä olivat Leenalla lehmä ja kissa, sillä Jumala oli häneltä kieltänyt hänen kohtunsa hedelmän. Elukoiden kuolema taasen oli ainoana surunakin.

Kerran vain oli kissa häneltä kuollut, — sen köyhän vuoden edellä, mutta monen monta kertaa oli Erkin täytynyt lopettaa lehmä särpimiksi. Silloin oli Leenan sydän aina ollut pakahtua ja teurastuksen jälkeen hän viikkokausia oli rauhaton ja näki pahoja unia. Kerrankin, — sitä tapausta hän ei koskaan voinut unohtaa, kun hän keitti erään Omena vainajan sorkista, maksasta ja mahakerroksesta hylsyjä ja työstä väsyneenä pani maata ja nukkui, oli hän olevinaan viheriäisellä kentällä,

vaikka oli syksy, niinkuin nytkin. Aurinko paistaa helotti, lintuset lauloivat ja koko keto oli täynnä marjoja ja ihania kukkia. Kun hän siinä katseli, imehteli ja marjoja tuokkoseensa noukki, niin ilmestyipä yht'äkkiä Omena hänen eteensä. Se katsoi niin oudosti suurilla, viisailla silmillään. Soo, Omenani, soo, muori sanoi ja aikoi taputtaa sitä lanteille. Mutta silloinpa lyyhistyy lehmä maahan ja kun hän katsoo, ei sillä olekaan sorkkia, eikä vatsaa. Leena säikähti kuollakseen, heräsi ja kylmä hiki juoksi pitkin selkää. Erkki vain nauroi, kun hän unensa kertoi ja samoin tekivät kaikki muutkin. Eihän elukoilla ole sielua, he sanoivat. Mutta niin se uni sentään vaikutti Erkkiinkin, että jos tapopäivänä siitä hänelle muistutti, alkoi hän kirotta, ärjyä ja olla kuin hullu. Siksiäpä tottuikin Leena vähitellen kätkemään asian sydämeensä. Ei hän siitä sen koomin kenellekään virkkanut. Koetti vain itse puolestaan olla hyvä elukoille sen ajan kuin elivät, ehkäpä Jumala lopusta huolen pitäisi. Siitä oli syntynyt jonkunlainen yhteisyys muorin ja lehmien välille. Kun kesä loppui ja pitkä, pimeä talvi lähestyi, niin yhdessä hän lehmänsä kanssa alkoi uutta kesää odottaa.

Leenan silmiin nousivat vedet. Suolavesi-kuppiinkin tipahti pari kyyneltä. Vaari söi hiljasesti ja meni maata. Muori korjasi pöydän, sammutti lampun ja pyörähti hänkin nukkumaan.

Mökissä syntyi häiritsemätön hiljaisuus. Ulkona vain tuulet ulvoivat.

Kauan eivät vanhukset kuitenkaan saaneet nukkua, kun ovelta alkoi kuulua kiivasta kolkutusta. Leena, joka oli herkempi, kuin hänen miehensä, heräsi heti. Kukahan mahtoikaan olla ovelta?

— Erkki, Erkki, siellä on joku ulkona! Erkki, kuuletko sinä!

— Mitä siinä nyt, mörisi Erkki ja nukkui edelleen.

— Herran takia sinua, Erkki, etkö sinä kuule, kun joku jyskyttää ovea?

— Tuulihan siellä käy, — siinä!

— Vai tuuli! Enkö minä ennen ole tuulen jyskettä kuullut? Kuulehan nyt itsekin.

— Sekö siellä nyt tällaisella ilmalla ja tähän aikaan yöstä — —

Kello oli yhdeksän illalla.

— Mene aukasemaan, sittehän näet! Etkö nouse siitä, vaikk' olisi tulen hakija, niin — —

Erkki nousi, otti tulen lamppuun ja meni aukasemaan.

— Aliinahan se vain on. Erkki meni maata, kuin ei mitään olisi tapahtunut.

Tulija oli Leenan sisaren tytär, joka kaksi vuotta sitten oli mennyt kaupunkiin palvelemaan. Hän istah- ti oven suuhun penkille.

Vieras oli puettu ohkoseen, herraskaiseen kesäpu- kuun, joka märkyyttään oli likistynyt kiini ruumiiseen. Hän värisi vilusta.

— Aliinako se on, ihastui Leena. Miten sinä, hyvä lapsi, olet tällaiseen ilmaan joutunut? Voi, voi toki! Ja ihan märkänä sitten! Minä panen takkaan valkean ja laitan kuumaa kahvia, muuten sinä saat taudin. — Mutta mikä sinua vaivaa, Aliina? Taidat jo olla kipeä. Hyvänen aika, miten sinä olet pahan näköinen. Mikä sinulla on?

— Minua palelee, vastasi nainen äänellä, joka ilmasi sellaista vilua, kuin olisivat koko maailman vihurituu- let tunkeutuneet hänen ruumiiseensa.

— Menisit kiukaalle, ärähti Erkki puoli-unise- na. . .

— Tottakin! Niin, kiukaalle, siellähän on lämmin.

Mene sinne, lapseni. Tässä on tyyny ja peitto, että on parempi ollaksesi. Minä tuon sinne kahvia.

Nainen meni kiukaalle. Leena puhalsi kytevästä hiilloksesta tulen päretikkuihin.

— Kuinka sinä, Aliina näin myöhään syksyllä olet lähtenyt kaupungista tänne meitä tervehtimään, kyseli muori kahvia touhutessaan. — Täällä on niin ikävää ja pimeää, että olipa hauskaa, kun tulit, että saan puhe-toverin. Tuo Erkki ei enään juuri puhele. Usein minä olenkin ajatellut, että mitenkähän se Aliina-riepu siellä suuressa kaupungissa. — — Vaikka mikäpä siellä on ollessa. Toista se on täällä. Tiet tukkoo talvella lumi ja näin syksyisin on rapakkoa vyötäisiin asti. Nyt en laskekaan sinua pois ennenkuin keväällä. Totta-han olet?

Kiukaalta alkoi kuulua valitusta.

— Aliina mikä sinulla on?

— Mene katsomaan, sitäkö siinä tutieraat, vastasi Erkki, joka naisen voihkeesta oli herännyt.

— Sinulla on aina se ärjyminen, mutisi Leena kömpiessään kiukaalle — — — —. Erkki, Erkki, täällä tapahtuu kummia. Lennä heti Melanderin Heta tänne.

— Hittoko sen nyt tänne poikimaan, tuskitteli Erkki saappaita jalkaan pannessaan.

Kului hetken aikaa.

Kun Erkki vihdoin palasi Hetan kanssa, oli Leena paraillaan käärimässä vasta syntynyttä lasta kapaloihin. Suuret vesihelmet putoilivat muorin silmistä pienokaisen rievuille.

— No, Leena! Vai Saaran esimerkkiä se Leena matkii, ilkkui veitikkamainen kylänkätilö.

— Mene kiukaalle, niin näet. — Leena oli kovin totinen.

Heta meni.

Tämä yö on nyt kädessäni,
eilstä päivää ei ole missään
ja missä lie huomienen.

ERiarvoisuus seuraa maalta Helsinkiin
palvelijaksi saapuvaa nimihenkilöä
läpi elämän. *Leeni* (1907) oli varhaisen
työväenkirjailijan esikoisromaani ja
yhteiskunnallinen puheenvuoro
tasa-arvon ja vapauden puolesta.

NTAMO 2021

9 789522 158567

ISBN 978-952-215-856-7